

805.01
0.91

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ ІМЕНІ ІВАНА КОЖЕДУБА

СУЧАСНА ВІЙНА: ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ

IV Міжнародна наукова конференція
Харківського національного
університету Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба
21-22 травня 2020 року

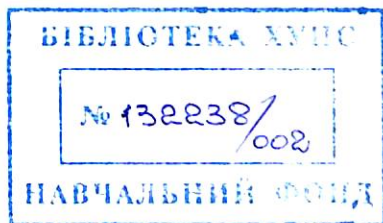
355,01
С 91

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
імені ІВАНА КОЖЕДУБА

СУЧАСНА ВІЙНА: ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ

Збірник матеріалів IV Міжнародної наукової конференції
Харківського національного університету
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

21 – 22 травня 2020 року

Харків
2020

IV Міжнародна наукова конференція Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба «Сучасна війна: гуманітарний аспект»: збірник матеріалів, 21 – 22 травня 2020 року. – Х.: ХНУПС ім. І. Кожедуба, 2020. – 178 с.

Наведені публікації за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок, які виконані науково-педагогічними працівниками, науковими співробітниками, докторантами, ад'юнктами, аспірантами та іншими фахівцями органів військового управління, закладів, установ і підприємств.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, фахівців в галузі розвитку Збройних Сил, морально-психологічного забезпечення.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Затверджено до друку вченою радою Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, протокол від 19 травня 2020 року № 9.

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ КОМАНДУВАЧА ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	7
ВСТУПНЕ СЛОВО НАЧАЛЬНИКА ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПОВІТРЯНИХ СИЛ	8

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Кудренко О., Собольова С.</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.....	10
<i>Дзьобань О.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ РИЗИКИ, НЕБЕЗПЕКИ І ЗАГРОЗИ: ДО ПИТАННЯ ПРО УСВІДОМЛЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ СУТНОСТІ.....	13
<i>Денисенко І.</i> СУЧАСНІ ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ У КОНТЕКСТІ ТЕОРЕТИЧНОЇ СПАДЩИНИ Л. КОЗЕРА.....	16
<i>Калиновський Ю.</i> СВОБОДА СЛОВА ТА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....	20
<i>Квіткін П., Лі Фей</i> ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОГО ПРОФЕСІОНАЛА.....	25
<i>Руценько І.</i> ЧИ МОЖЛИВЕ МИРНЕ СПІВІСНУВАННЯ УКРАЇНИ З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ?.....	29

**СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ
СУЧАСНИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ВІЙНУ ТА МИР**

<i>Панфілов О., Лук'яненко В.</i> СУЧАСНА СМИСЛОВА ВІЙНА: СУТНІСНИЙ АСПЕКТ.....	35
<i>Кротюк В.</i> БИТВИ ІСТОРИЧНИХ ПАМ'ЯТЕЙ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.....	39
<i>Лазуріна Н.</i> КАТЕГОРІЇ ЕТИКИ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	44
<i>Непіненко Л.</i> ІНСТИТУТ ВІЙСЬКОВОГО ДУХОВЕНСТВА (КАПЕЛАНСЬКОЇ СЛУЖБИ) В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	46
<i>Савчук О.</i> УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ З РФ.....	50
<i>Шевченко А.</i> ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	54

**СЕКЦІЯ 2. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
СУЧАСНИХ ВІЙН**

<i>Афанасенко В., Пасічник В.</i> КОМПЛЕКС ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ДЛЯ УСПІШНОГО ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ТА МЕТОДИКА ЇХ ОЦІНЮВАННЯ.....	57
---	----

<i>Норчук Ю.</i> ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЯХ.....	60
<i>Дзюбчук Р., Староконь Є.</i> ЗДАТНІСТЬ ПЛАНУВАТИ ТА УПРАВЛЯТИ ЧАСОМ – СИСТЕМОУТВОРЮВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА.....	63
<i>Рютін В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДТРИМАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.....	66
<i>Приходько Д., Бегімов Е.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ЗАСІБ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО СТРЕС-ФАКТОРІВ БОЙОВОЇ ОБСТАНОВКИ.....	68
<i>Монастирський В., Шаталов М.</i> СИСТЕМА РОБОТИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НЕСТАТУТНИХ ВЗАЄМВІДНОСИН МІЖ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ.....	70

**СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ**

<i>Северук І., Соколовська Ю.</i> ПАРАДОКСИ ПРАВ ЛЮДИНИ У СУЧАСНІЙ ВІЙНІ: УКРАЇНСЬКІ КОНТЕКСТИ.....	73
<i>Токарев В., Грінь В.</i> ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	74
<i>Чижов Д.</i> ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ АКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....	77
<i>Чупрінова Н.</i> КІБЕРБЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	81
<i>Бабич А., Черниш О.</i> ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ..	84
<i>Гаймур К., Любін А.</i> СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	86

**СЕКЦІЯ 4. ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

<i>Гула Р., Дятлова І.</i> КІБЕРВІЙСЬКА ПРОВІДНИХ КРАЇН НАТО: ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТКУ, ТРАНСФОРМАЦІЇ....	89
<i>Онпченко П., Марков А., Тимошенко О.</i> ІСТОРІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН	92
<i>Чернишова Т.</i> КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ МАНІПУЛЯЦІЇ.....	96

<i>Орел О.</i> НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ СУЧАСНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНИ.....	103
<i>Кудрявцева Н., Павліченко О.</i> ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ ПІД ЧАС ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.....	103
<i>Подус С.</i> ДІПФЕЙКИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ.....	108
<i>Остапенко М.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ЯК НЕГАТИВНИЙ ФАКТОР, ЩО ЗАВАЖАЄ ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦЯМ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ВИКОНАННЮ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАВРУШЕНЬ.....	110
<i>Чалапко В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЗБРОЇ У СУЧАСНИХ ВІЙНАХ.....	115

СЕКЦІЯ 5. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ОСВІТИ

<i>Корнійчук Ю., Староконь Є.</i> ПЕРЕШКОДИ ТА ТРУДНОЩІ НА ШЛЯХУ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРА.....	119
<i>Красницька О.</i> УВАГА АУДИТОРІЇ ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ.....	122
<i>Скиданова А.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ КОНЦЕПЦІЇ «КРИТИЧНОЇ ПРИКЛАДНОЇ ІСТОРІЇ» В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	126
<i>Кислий В., Найдич О.</i> ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СТРЕСУ НА АДАПТАЦІЮ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ВВНЗ.....	130
<i>Яндола К.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КОУЧИНГУ ОФІЦЕРАМИ-ЛІДЕРАМИ.....	132
<i>Толкачов В.</i> ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЛІДЕРОЛОГІЇ.....	136
<i>Колісник Д.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ШКОЛІ.....	138
<i>Проценко В.</i> РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СТРУКТУР МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	141

СЕКЦІЯ 6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ, ЧЛЕНАМ ЇХ РОДИН ТА ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ

<i>Широбоков Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПОСТІЗОЛЯЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ТА ПІДТРИМКИ КОЛИШНІХ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ НА ЕТАПІ НЕВІДКЛАДНОГО РЕАГУВАННЯ.....	145
---	-----

<i>Семенов С., Гегечкори О.</i> РЕЛІГІЯ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ТА БОЙОВИХ ПСИХІЧНИХ ТРАВМ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	149
<i>Зоркін Р., Ракитянський С., Плаксієв О.</i> ІГРИ НЕСКОРЕНИХ В УКРАЇНІ ЯК ЗАСІБ ПІДТРИМКИ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВЕТЕРАНІВ НА ШЛЯХУ ДО ФІЗИЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ, ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	151
<i>Худавердова А.</i> ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	154

СЕКЦІЯ 7. ПОЛІТОЛОГІЧНІ, ІСТОРИЧНІ,

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

<i>Поліщук І.</i> СИСТЕМА ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗА УМОВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	156
<i>Хромеїчук О.</i> ІСТОРІЯ ВІЙНИ У МІЛІТАРИЗОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	159
<i>Пашкова О.</i> ДОСВІД ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ КРАЇН БАЛТІЇ (1920–1940).....	163
<i>Кротюк В., Мартін Г., Бейлі С.</i> ДОСВІД РОБОТИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ КАНАДИ З ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.....	167
<i>Бродовський Р., Рубльова Р., Гура І.</i> СТИЛ СПІЛКУВАННЯ ОФІЦЕРА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	173

ПРИВІТАННЯ

**командувача Повітряних Сил Збройних Сил України
учасникам IV Міжнародної наукової конференції Харківського
національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
«Сучасна війна: гуманітарний аспект»**

Шановні учасники конференції!

Уже сьомий рік поспіль український народ втягнутий у вир збройного протиборства із Російською Федерацією, якій не дають спокою імперські амбіції. Сьогодні фронт боротьби за незалежність України проходить не тільки по лінії зіткнення з ворогом на сході країни, він проходить через кожну родину, душу кожного українця. Чи не найважливіші битви сучасних війн відбуваються саме на гуманітарному фронті.

В умовах війни, що триває в Україні, науковцям і практикам вкрай важливо простежити зародження та розвиток нових тенденцій збройної боротьби, виробити ефективні підходи до формування психологічної стійкості й збереження психічного здоров'я військовослужбовців, узагальнити бойовий досвід і звичаї національних військових формувань. У цьому контексті ми маємо критично переосмислити та ефективно використати набутий досвід для перспективного військового будівництва.

Упевнений, що запропоновані на конференції теоретичні положення та практичні рекомендації сприятимуть розвитку Українського війська, зміцненню його боєздатності.

Щиро вітаю учасників наукової конференції, бажаю всім наполегливої роботи та результативних дискусій. Сподіваюся, що вам надасть натхнення й енергії творча атмосфера, яка традиційно панує у стінах славетного навчального закладу – Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Командувач Повітряних Сил
Збройних Сил України
генерал-полковник

СЕРГІЙ ДРОЗДОВ

ВСТУПНЕ СЛОВО

**начальника Харківського національного університету
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
генерал-майора ТУРІНСЬКОГО О.В.**

Шановні учасники конференції!

Хочу висловити подяку всім, хто знайшов можливість взяти участь у IV Міжнародній науковій конференції Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба «Сучасна війна: гуманітарний аспект».

Конференція проходить у виключно складний і відповідальний момент у розвиткові сучасних міжнародних відносин. З одного боку, світова спільнота увійшла в якісно новий етап свого історичного розвитку, якому притаманні універсализація та глобалізація міжнародних відносин, формування загального економічного, правового та інформаційного простору, вироблення єдиних підходів до забезпечення безпеки держави, суспільства і людини. А з іншого – агресія Російської Федерації стосовно Грузії та України, збройні конфлікти на Близькому і Середньому Сході, у Північній Африці, які супроводжуються гуманітарними кризами, підвищення рівня терористичних загроз – ці та інші події в черговий раз за останні роки поставили світове співтовариство перед принциповим вибором: які шляхи та форми розв'язання міжнародних конфліктів і забезпечення світового правопорядку є найбільш ефективними для побудови системи міжнародної безпеки в нових умовах; що необхідно використовувати задля панування у соціумі миру та спокою; яку практичну роботу потрібно проводити психологам для надання допомоги учасникам бойових дій та цивільному населенню у кризових умовах.

Політичне та військове керівництво Української держави приділяють велику увагу реформуванню та підвищенню боєздатності війська, зокрема в аспекті становлення й розвитку військової науки. Безцінний досвід і професіоналізм наукових та науково-педагогічних працівників сьогодні вкрай необхідні державі та її Збройним Силам.

Мета конференції – надання представникам закладів вищої освіти, наукових та науково-дослідницьких установ, органів військового управління та військових частин Збройних Сил та інших складових сектору безпеки і оборони України можливості обмінятися думками з

приводу актуальних наукових проблем і висловити своє бачення та пропозиції стосовно сучасного стану справ у галузях військової науки, напрацювати ефективні практичні рекомендації, а також зав'язати або зміцнити дружні робочі стосунки. З року в рік інтерес до конференції зростає і коло її учасників розширюється далеко за межі України.

Зважаючи на актуальність питань, що передбачені для обговорення під час цієї конференції, переконаний, що фахові доповіді, повідомлення, діалоги та дискусії сприятимуть розвитку гуманітарної науки. Сподіваюсь, що плідна робота конференції залишить у її учасників тільки позитивні враження і надасть поштовх до подальших наукових досліджень.

Хочу побажати, щоб ваша праця була успішною, а прагнення творити на благо України – невичерпним. Творчої вам наснаги, взаєморозуміння та плідної дискусії!